

הכנסות והוצאות הבנקים – 1957

הרווח ברוטו (לפני ניכוי מס הכנסה ומס רווחי חברות) של הבנקים בישראל בשנת 1957, ירד ל-3.2 מיליון ל"י לעומת רווח של 4.7 מיליון ל"י בשנת 1956. נמשכה איפוא מגמת הירידה ברווחי הבנקים שהחלה בשנת 1955.

הוצאות הבנקים בשנת 1957 היו 48.5 מיליון ל"י — עלייה של יותר מ-30 אחוז בהשוואה להוצאות בשנת 1956, ואילו הכנסות הבנקים, שהגיעו ל-51.7 מיליון ל"י, עלו ב-24 אחוזים בלבד. כתוצאה מכך ירד כמעט בשליש סכום הרווחים של הבנקים, שהיווה בשנה זו 15.5 אחוזים מההון העצמי ו-6.2 אחוזים מסך כל ההכנסות, בעוד שבשנת 1956 היוו רווחי הבנקים 27.2 אחוזים מההון העצמי ו-11.3 אחוזים מסך כל ההכנסות.

סך כל ההכנסות מציין את היקף מחזור העסקים של הבנקים, והוא מקביל למושג "הפדיון הכולל" בעסקים אחרים.

הנתונים בסקר זה מתייחסים ל-25 בנקים בישראל¹ כאל חטיבה אחת ואין כמובן להסיק מנתונים אלה מסקנות לגבי אחד הבנקים, כי מספר בנקים סיימו את השנה בהפסד בעוד שאחרים הרוויחו למעלה מ-20 אחוז מהכנסותיהם.

הכנסות

הכנסות הבנקים מריבית ועמלות על הלוואות ועל שטרות שנוכו הגיעו בשנת 1957 ל-33.5 מיליון ל"י — עלייה של 20 אחוז לגבי שנת 1956. היקף ההלוואות הממוצע של הבנקים גדל ב-32 אחוזים, אך שער הריבית הממוצע ירד מ-8.3 ל-7.6 אחוזים. הירידה בשער הריבית הממוצע נגרמה בחלקה מקבלת חוק הריבית והצו שהוצא בעקבותיו, אשר הגביל את שער הריבית הדביטורית, כולל עמילות, למכסימום של 11 אחוזים.

חוק הריבית העותומאני, אשר היה בתוקפו קודם לכן, הגביל את שער הריבית ל-9 אחוזים, אך אחוז העמילות לא הוגבל וחלק מהבנקים נהגו לקחת ריבית ועמלות בשיעורים של 15 עד 18 אחוזים.

החוק החדש הביא איפוא לירידת שער הריבית הכולל בכמה בנקים. ירידה זו הושפעה גם מן העובדה שחלק גדול מהרחבת האשראי בשנת 1957 נעשתה בצורה של נכיון-משנה של שטרות אשר שער הריבית עליהם הגיע ל-8 עד 8½ אחוזים, או במסגרת האישורים המיוחדים

¹ אינו כולל את בנק ישראל לחקלאות בע"מ, וכן לא את בנק ישראל-אמריקה לפיתוח התעשייה בע"מ אשר אינם בנקים מסחריים רגילים ועיקר פעולתם היא במימון השקעות מכספי תקציב הכיתוח. רשימת הבנקים ניתנת בנספח ב'.

הכנסות והוצאות הבנקים*, 1956-1957

אחוזים		אחוז העלייה או הירידה (-) מ-1956 ל-1957	אלפי ל"י		הסעוף
1957	1956		1957	1956	
הכנסות					
64.7	66.9	20.0	33,482	27,891	ריבית ועמלות מהלוואות ושטרות שנוכו
22.3	19.6	41.2	11,536	8,168	עמלות בעד שירותים בנקאיים
5.5	3.6	90.6	2,846	1,493	ריבית מפקדונות במוסדות בנקאיים**
					עיסקות מטבע-חוץ, עיסקי נאמנות, עיסקי ביטוח
3.8	4.7	- 1.4	1,937	1,965	והכנסות אחרות ל.ג.מ.א.***
0.6	0.6	18.0	308	261	חברות עזר
3.1	4.3	-11.1	1,613	1,814	השקעות בניירות ערך
—	0.3	-87.9	15	124	מכירת נכסים (נייד ולא נייד)
100.0	100.0	24.0	51,737	41,716	סך כל ההכנסות
הוצאות					
47.6	45.6	29.5	24,624	19,019	שכר, משכורות ושירותים סוציאליים
23.0	18.6	54.0	11,921	7,745	ריבית ששולמה על פקדונות
14.8	15.8	16.3	7,660	6,586	הוצאות מינהליות ל.ג.מ.א.***
1.7	1.6	28.1	866	676	ריבית ועמלות ששולמו למוסדות בנקאיים
1.9	1.1	107.4	956	461	ריבית ששולמה על איגרות חוב ועל הלוואות
1.6	1.7	17.5	853	726	פחת
1.0	1.9	-32.0	539	793	חובות רעים והפרשות לחובות רעים
2.2	2.4	11.7	1,113	996	מסים ותרומות
93.8	88.7	31.2	48,532	37,002	סך כל ההוצאות
6.2	11.3	-32.0	3,205	4,714	רווחים (לפני ניכוי מס הכנסה ומס רווחי חברות)
		18.9	20,618	17,341	הון עצמי
			15.5	27.2	אחוז הרווח מההון העצמי
					מספר העובדים הממוצע
		14.5	5,197	4,537	במשך השנה

* הכנסות והוצאות הבנקים לשנים 1957-1950, ראה נספח א'.
 ** לרבות בנק ישראל ומוסדות בנקאיים מחוץ לישראל.
 *** לא נזכר במקום אחר.

שנותן בנק ישראל למתן הלוואות אשר עליהם שער הריבית המכסימלי הוא 9 אחוזים. כן הביאו לירידת שער הריבית הממוצע, הלוואות גדולות שניתנו על-ידי בנקים לממשלה ללא ריבית. בעיסקות אלה שימשו הבנקים מתווכים להלוואות שנתקבלו מבנקים בחו"ל, והבנקים קיבלו מהן רק עמלה בעד השירות הבנקאי. גידול ניכר חל בהכנסות הבנקים מפקדונות שהופקדו בבנק ישראל, ובמידת מה גם במוסדות בנקאיים אחרים. בנק ישראל שילם בשנת 1957 עד 4 אחוזים ריבית על פקדונות לזמנים קצובים. הכנסות הבנקים מפקדונות אלה היו 2.8 מיליון ל"י — 90 אחוז יותר מאשר בשנת 1956. אולם למרות הגידול הרב של ההכנסות בסעיף זה, הרי חשיבותו קטנה יחסית. היות וגם בשנת 1957 הוא היווה חלק קטן בלבד מהכנסות הבנקים. ההכנסות מעיסקות מטבע-חוץ, עיסקי נאמנות, עיסקי ביטוח וכו' הגיעו ל-2 מיליון ל"י בקירוב, ולא חל בהן שינוי. ההכנסות מהשקעות בניירות ערך היו 1.6 מיליון ל"י בלבד, בהשוואה ל-1.8 מיליון ל"י בשנת 1956. הירידה של 200 אלף ל"י חלה ברווחי ההון. ההכנסות מחברות עזר וממכירת נכסים (נייד ולא נייד) הגיעו ב-1956 וב-1957 ל-300 אלף ל"י בקירוב. כתוצאה מהירידה בשער הריבית ועל אף העלייה הקטנה יחסית בסכום הלוואות, ירדו הכנסות הבנקים מהלוואות מ-66.9 אחוזים בשנת 1956 ל-64.7 אחוזים בשנת 1957. לעומת זאת עלתה ההכנסה מעמלות בעד שירותים בנקאיים מ-19.6 ל-22.3 אחוזים וההכנסה מריבית הפקדונות במוסדות בנקאיים מ-3.6 ל-5.5 אחוזים.

הוצאות

הוצאות הבנקים על שכר, משכורות ושירותים סוציאליים עלו בשנת 1957 ב-29.5 אחוזים על הוצאותיהם בשנת 1956 והגיעו ל-24.6 מיליון ל"י. העלייה בסעיפי הוצאות אלה היא עקב עליית מספר המועסקים ב-15 אחוזים בקירוב ועקב הגדלת השכר ב-13 אחוזים. השכר בבנקים גדל איפוא יותר מאשר במרבית הענפים האחרים במשק. תשלומי ריבית על פקדונות בשנת 1957 הגיעו ל-11.9 מיליון ל"י ועלו ב-54 אחוזים בהשוואה לשנת 1956, בעוד שההיקף הממוצע של הפקדונות עלה ב-35.8 אחוזים בלבד. יתרת התשלומים משקפת את העלייה שחלה בשער הריבית הקרדיטורית. במיוחד על פקדונות לזמנים קצובים אשר שער הריבית הממוצע עליהם עלה מ-2.4 אחוזים בשנת 1956 ל-2.8 אחוזים בשנת 1957. ההוצאות המינהליות עלו במידה קטנה יחסית — 16.3 אחוזים, והגיעו ל-7.7 מיליון ל"י. יתר ההוצאות — ריבית ששולמה על איגרות חוב ועל הלוואות, ריבית ועמלות ששולמו למוסדות בנקאיים, מסים ותרומות, פחת וחובות רעים — הן קטנות יחסית, והסתכמו בשנת 1957 ב-4.3 מיליון ל"י — עלייה של 18.5 אחוזים לגבי שנת 1956. הגידול הרב בתשלומי השכר ובתשלומי הריבית ב-1957 הביאו שאחוז השכר מסך כל ההכנסות, עלה מ-45.6 ל-47.6 אחוזים, ואחוז התשלומים לריבית עלה מ-18.6 ל-23 אחוזים. בחלקן של ההוצאות המינהליות וההוצאות האחרות חלה ירידה קלה, מ-24.5 ל-23.2 אחוזים מההכנסות. חלקם של הרווחים בסך כל ההכנסות, ירד מ-11.3 אחוזים בשנת 1956 ל-6.2 אחוזים בשנת 1957.

נספח א'
הכנסות והוצאות הבנקים, 1950-1957
 (אלפי ל"י)

1957	1956	1955	1954	1953	1952	1951	1950	הסעיף			
הכנסות											
33,482	27,891	23,039	17,827	13,732	9,342	} 7,447	4,934	{ ריבית ועמלות מהלוואות ושטרות שנוכו			
11,536	8,168	6,785	5,054	4,197	2,727				} 43	64	{ ריבית ועמלות בעד שירותים בנקאיים
2,846	1,493	1,076	400	99	65						
1,937	1,965	1,858	1,450	200	} 150	192	151	{ חברות עזר			
308	261	199	122	95					} 1,236	1,533	1,189
1,613	1,814	1,357	1,868	1,265	} 5	2	4	{ מכירת נכסים (נייד ולא נייד)			
15	124	27	6	12					13,525	9,217	6,342
51,737	41,716	34,341	26,727	19,600	13,525	9,217	6,342				
הוצאות											
24,624	19,019	15,244	10,978	7,654	5,462	3,038	2,217	שכר, משכורות ושירותים סוציאליים			
11,921	7,745	6,047	4,249	2,835	2,049	1,535	970	ריבית ששולמה על פקדונות			
7,660	6,586	5,872	4,515	3,061	1,807	1,053	732	הוצאות מינהליות			
866	676	640	632	396	158	74	108	ריבית ועמלות ששולמו למוסדות בנקאיים			
956	461	***	***	***	***	***	***	ריבית ששולמה על איגרות חוב ועל הלוואות			
853	726	720	671	598	347	192	134	פחת			
539	793	420	****-15	443	162	150	31	חובות רעים והפרשות לחובות רעים			
1,113	996	734	481	350	239	148	128	מסים ותרומות			
48,532	37,002	29,667	21,511	15,337	10,224	6,190	4,320	סך כל ההוצאות			
3,205	4,714	4,664	5,216	4,263	3,301	3,027	2,022	רווחים (לפני ניכוי מס הכנסה ומס רווחי חברות)			
20,618	17,341	14,499	12,317	9,783	8,529	6,875	4,655	הון עצמי			
15.5	27.2	29.7	39.7	41.4	30.9	44.0	43.4	אחוז הרווח מההון העצמי			
8.2	11.3	13.6	19.5	21.8	24.4	32.8	31.9	הרווחים כאחוז מההכנסות			

* לרבות בנק ישראל ומוסדות בנקאיים מחוץ לישראל.

** לא נזכר במקום אחר.

*** נכלל בהוצאות מינהליות.

**** סכום הנביות של חובות רעים משנים קודמות עלה על סכום החובות הרעים לשנה השוטפת.

רשימת הבנקים

בנק ליצוא בע"מ	אגרובנק (בנק ישראל-אמריקה הלטינית) בע"מ
בנק למלאכה בע"מ	בנק איגוד ישראל בע"מ
בנק למסחר בע"מ	בנק אלרון בע"מ
בנק לסחר חוץ בע"מ	בנק ארצי בע"מ
בנק מרכזי קנדה-ישראל בע"מ	בנק ארץ-ישראל-בריטניה בע"מ
בנק מרכנתיל לישראל בע"מ	בנק ארץ-ישראל לתועלת אשראי בע"מ
בנק פולסקא סאסא אופיקי ח. מ. (בנק פ.ק.או.)	בנק דיסקונט לישראל בע"מ
בנק קופת-עם בע"מ	בנק המזרחי בע"מ
בנק קלינגר בע"מ	בנק הפועל המזרחי בע"מ
ברקליס בנק ד.ק.או.	בנק הפועלים בע"מ
הולנד בנק אוניון	בנק י. ל. פויכטונגר בע"מ
יעקב יפת ושות' בע"מ	בנק ישראלי לתעשייה בע"מ
	בנק לאומי לישראל בע"מ